

9 771 407 825 022 4 8
ISSN 1407-8252

Vajag sevī gaišumu turēt...

Novembris ir kultūras darbinieces, Tukuma novada Goda pilsoņes **Rudītes Počas** dzimšanas dienas mēnesis. Viesojāmie pie viņas svētku laikā un priecājāmie par skaistajiem ziediem, tomēr lielās svinības tobrīd vēl bija tikai priekšā. Par tām gādājuši Rudītes bērni – Lāsma un Mārtiņš – ar domu saaicināt kopā vistuvākos un vismīļākos un – lai mammai radītu īpašus svētkus.

Pagājuši jau desmit gadi, kopš pēkšņa slimība apturēja Rudītes dinamisko ikdienā – kā viņa saka, norāva bremzi it visam. Jo īpaši tai dzīvei, par kuru liecības lasāmas tik daudzās mūsu laikraksta publikācijās un kas vēl ir labā laikabiedru atmiņā. Bija laiks, kad nevieni svētki nenotika bez Rudītes līdzdalības un līdzdarbības – vai tā bija gatavošanās Dziesmu un deju svētkiem – lielajiem vai tepat Tukumā, rajonā un vēlāk novadā notiekošajiem, vai tie bija valsts un gadskārtu sarīkojumi, skates, sadarbība ar kultūras darbiniekiem, un kur tad vēl bērnu teātris «Knifīšs», ar kuru izbraukātas tuvas un tālas vietas un reiz pat Gada izrādes labāko godā spēlēt uz Dailes teātra mazās skatuves?! – Rudīte it visā bija klātesoša. Un, jāteic, arī tagad cenšas būt kopā ar savām kultūras meitenēm un labiem draugiem vienmēr, kad vien iespējams.

9. lpp.



Foto: Agneta Pukte

REKLĀMA

<p>Merino Lite 80% merino vilna 20% poliāmidis</p> <p>Merīno vilnas apakškreklis W7111/00 92 €</p>	<p>Merino 200 Ullfrotté Original 200 g/m²</p> <p>Merīno vilnas apakškreklis W7222/00 106 €</p>	<p>Merino 400 Ullfrotté Original 400 g/m²</p> <p>Merīno vilnas džemperis ar rāvējslēdzēju W7234/10 168 €</p>
<p>Merino vilnas garās apakšbikses W4341/00 81 €</p>	<p>Merino vilnas garās apakšbikses W7342/00 81 €</p>	<p>Merino vilnas darba zeķes W8424/00 26 €</p>
<p>Daudzfunkcionāla šalle W9602/00 34 €</p>	<p>Merino vilnas cepure W9866/10 56 €</p>	<p>Merino vilnas darba zeķes W8416/00 28 €</p>

Woolpower pamata un starpkārtas apģērbam tiek izmantots Ullfrotté Original materiāls. 1970. gadu sākumā to kopīgi izstrādāja Zviedrijas bruņoto spēku, zinātnieku, ārstu un izdzīvošanas speciālistu grupa. Uz šodienas Woolpower ražojumus izmanto Somijas, Zviedrijas, Norvēģijas, Vācijas un Francijas armijas un policijas vienības.

Ullfrotté Original ir oriģināls un izturīgs tekstilmateriāls, kas izgatavots no smalkas merīnovilnas, poliāmīda un poliestera šķiedrām. Audums ir īpatns ar to, ka 80 % no tā laukuma sastāda gaisms. Gaisms ir ideāls siltumizolators, tāpēc tam auduma funkcijās ir iedailta nozīmīga loma. Gaisms akumulē audumā ķermeņa siltumu un tai pat laikā ļauj mitrumam netraucēti izgarot, novēršot tā kondensēšanos uz ādas. Būvē trikotas auduma virsma ir gluda un nekož, kā tas ir raksturīgi vilnas izstrādājumiem. Savas siltumizolējošās īpašības Ullfrotté Original nezaudē arī tad, kad ir samircis. No Woolpower Ullfrotté Original auduma ražotajiem apģērbiem ir merīnovilnai raksturīgas antibakteriālas īpašības, turklāt tie ir viegli kopjami. Parasti pietiek ar vēdināšanu, taču pacieš arī mazgāšanu veļas mašīnā līdz +60 °C un žāvēšanu zāvētājā.

Woolpower
ÖSTERSUND

TAMREX

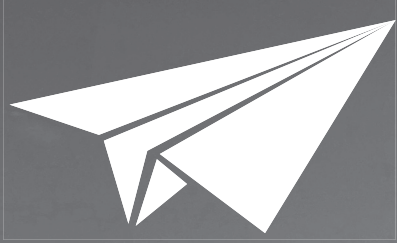
Radīts dabas
un cilvēka sadarbībā.

Woolpower!

TAMREX SIA

+371 6606 5265 www.tamrex.lv

RĪGA Latgales iela 328, Apuzes iela 34, Brīvības gatve 403 • MADONA Saules iela 59 • JELGAVA Aviācijas iela 8B • JĒKABPILS Rīgas iela 218 • LIEPĀJA Cukura iela 27
SALDUS Dzirnāvu iela 8 • TUKUMS Meža iela 40 • VENTSPILS Embūtes iela 32 • VALMIERA Stacijas iela 3a • RĒZEKNE Latgales iela 22/24 • VALGA/VALKA, IGAUNIJA Vabaduse 39



Iedvesmai nav Vecūma

MAF

Mediju atbalsta fonds

2025. GADA 25. NOVEMBRIS

Vajag sevī gaišumu turēt...

►1. lpp.

Ar sportu un radošumu – no mazām dienām

– *Zinot jūsu radošumu, ko likāt lietā 40 darba gadus, jāvaicā: vai to jutāt arī bērnībā?*

– Jā. Es uzaugu Alūksnē. Atceros, kad bija jāiet ciemos pie tantes, visu ceļa gabalu runāju pašas sacerētu lomu tekstus. Kāds pieaugušais noteikti nodomāja: nu kas tam bērnam galvā – iet, skaļi runā un turklāt arī žestikulē?! Bet es biju iekšā tajā lomā, kuru tobrīd radīju... Drīz vien nonācu Alūksnes Tautas teātra studijā pie režisora Ulda Sedlenieka – viņš bija pirmais, ar ko teātra mākslā saskāros.

– *Arī daudzos svētkos skolā Rudīte, toreiz vēl Irbe, deklamēja dzeju...*

– Jā, man bija labs novērtējums dzejas konkursos un aicināja arī skolā uzstāties. Un man patika, jo padevās. Tolaik biju ļoti noslogota – mācības Alūksnes 1. vidusskolā, pēc tam sporta skola un treniņi un tad tik tikko paspēju uz nodarbībām teātra studijā. Pēc tam vēl mājas darbi...

– *Un ko darīja tik aizņemta bērna vecāki?*

– Mamma Alma Irbe bija grāmatvede, liela dziedātāja un rokdarbniece. Viņa man daudz ko iemācīja – arī to, kā iztikt ar mazumiņu, ja vairāk nav. Šie padomi vēlāk tehnikumā ļoti noderēja. Tētis Pēteris bija ekskavatorists, Latvijā viens no labākajiem, bet pēc tam, kad veselības problēmu dēļ viņš šo darbu vairs darīt nevarēja, strādāja Alūksnes ezera glābšanas stacijā. Un tieši tas mums ar brāli Ojāru atklāja ūdens pasauli. Biju pirmā meitene Alūksnē, kas slēpoja ar ūdens slēpēm. Man pat tā neskaitījās kārtīga vasara, ja nebiju ar tām izbraukusi... Iemanijos to darīt tik veikli, ka, izmetusi likumu ezerā, atgriezies pie laipām, ne ar pilnīgu ūdens nesaslapinājusies. Varēju braukt arī ar vienu slēpi... Iedomājies, manam dēlam Mārtiņam bija tikai trīs gadi, kad ietērpām viņu mazā vestītē un uzlikām uz ūdens slēpēm!... Esmu nirusi ar akvalangu, pat skafandrā pabijusi ūdens apakšā... Alūksnes ezerā piedalījies laivu sacensībās un ieguvu pirmās vietas. Tagad man ir tik ļoti žēl, ka tā visa vairs nav un nekad nebūs, bet, par laimi, ir atmiņas...



2010. gada aprīlī «Knifiņš» kā «Gada izrādes 2009» finālists iestudējumu «Smaragda pilsētas burvis» izrādīja uz Dailes teātra mazās skatuves

– *Tam visam, ko darījāt, bija vajadzīgs spēks un arī drosme.*

– Jā, bet es biju daudz trenējusies, turklāt brālis Ojārs bija ļoti labs sportists, septiņus gadus vecāks, un es tikai turējos viņam līdz. Viņš guva panākumus peldēšanā, slēpošanā – bija Latvijas slaloma izlasē, un arī man iemācīja braukt no Tempļa kalna. Brālis bija mans vīrieša ideāls. Mums bija ļoti ciešs kontakts – tādu brāļa un māsas satību vajadzēja pameklēt! Ne velti Alūksnē teica: kur Ojārs – tur arī Rudīte.

Domāju, ka šī labā fiziskā sagatavotība man palīdzēja tad, kad saslimu un kad vajadzēja daudz vingrināties. Jā, man arvien ir sarežģīti staigāt, bet nezinu pat, kā būtu bijis, ja nebūtu šī savulaik iegūtā pamata. Tikai skumji, ka vairs nav brāļa – viņa man ļoti pietrūkst...

Kultūras darbs kā šūpulī ielikts

– *Runājot par nākamo profesiju – kultūras darbinieks, tā noteikti bija loģiska izvēle, vai arī bija kāda cita vēlme?*

– Man patika aktiermāksla, bet tikpat ļoti interesēja arī režija, tāpēc izvēlējos Kultūras un izglītības darbinieku tehnikumu, kur tas viss bija un papildus tam arī pasākumu rīkošana. Šī skola iedeva kārtīgu pamatu kultūras darbam. Starp citu, tehnikumu toreiz pabeidzām vairākas, kas darbavietu atrada Tukuma pusē – režisorus beidza Anīta Kalniņa, Ivonna Bredovs-

ka, Līgita Rutka, bet deļotājus – Līgita Samiņa.

– *Jūsu pirmā darba vieta bija Matkules kultūras namā.*

– Par to ir vesels stāsts. Biju viena no labākajām audzēknēm kursā, tāpēc varēju arī viena no pirmajām tikties ar sadales komisiju – tātad izvēlēties vietu, kur strādāt. Pirms sadales teicu, ka gribu strādāt arod biedrības kultūras namā, jo tie bija labāk nodrošināti un – pie ūdens. Toreiz uz skolu bija atbraucis Kultūras nodaļas vadītājs Edmunds Pētersons no Tukuma un teica, ka Engurē vajag kultūras darbinieku. Piekritu, jo tas bija tas, ko vēlējos. Bet, kad pēc diplomdarba sagatavošanas diviem mēnešiem aizbraucu uz Tukumu, izrādījās, ka manā vietā jau darbinieks pieņemts. It kā tur vajadzēšot vēl vienu, bet – pēc diviem mēnešiem, taču – es varētu pastrādāt Kandavā... Tolaik biju apmetusies Ogrē pie brāļa. Ņēmu savu čemodāniņu un braucu uz Kandavu, bet arī tur vieta jau bija aizņemta. Tad Pētersons aicināja braukt uz Matkuli, kur noteikti esot vajadzīgs darbinieks... Aizbraucu šaubīdamās, bet tur priekšā bija Maiga Hermene, Matkules izpildkomitejas priekšsēdētāja, kas neļāva pat apdomāties. Aši nokomandēja: Līgita Samiņa būs kultūras nama direktore, bet es – mākslinieciskā daļa, un blakus mājā varēšot dzīvot. Pēc tam izrādījās, ka Matkulē daudzi kultūras darbinieki nomainījušies, jo Hermene bija ļoti prasīga, un to ne visi spēja izturēt...

Sāku ar to, ka kopā ar jauniešiem izberzām kultūras

namu – man nebija pieņemams, ka visi ar dubļainiem zābakiem staigā iekšā ārā. Skolas direktore pēc tam bija teikusi, ka citi solījuši nez kādus pasākumu pasākumus, bet te viena špidrīlka sāk ar kārtības ievēšanu un liek berzt grīdas...

– *Dzīvokli iedeva?*

– Iedeva. Atceros, pirmās mēbeles bija kartupeļu kastītes – uz tām uzlikām matraci gulēšanai, un vēl viena kaste kalpoja par galdu, bet daudz laika par to domāt nebija, jo rīkojām pasākumus, bija pulciņi, arī paši dziedāju sieviešu vokālajā ansambli... Atceros, kolhoza laikā veidojām aģitbrigādes un braucām pie cilvēkiem – uz kūtiem, kantoriem, mehāniskajām darbnīcām. Protams, tā bija padomju laika prasība, bet, dziedot un runājot dzeju, mēģinājām iešmāukt arī kaut ko latvisku.

– *Jūs tai pašā laikā mācījāties konservatorijā, un tas nozīmēja lielu slodzi?*

– Jā. Bija mācības, kursa darbi, bet tas, kas vajadzīgs, bija jāizdara. Ar labi lielu devu kafijas visu ko var izdarīt... Tā sagadījās, ka pēc kāda laika Astrīda Strazdiņa no kultūras nodaļas aicināja mani darbā uz Tukumu – viņa bija Matkules kolektīvus skatēs redzējusi un šo darbu novērtējusi. Un arī dzīvokli Tukumā solīja, bet... Dzīvošanai man ierādīja telpu Durbes estrādes aizmugurē. Tur vienā pusē dzīvoja apkopēja, bet otrā pusē reiz bijusi bufete, un tur tad man ierādīja dzīvokli. Kad Matkules puīši, kas palīdzēja pārvest manu iedzīvi, to ieraudzīja, bija šokēti...

– *Šķiet, ka tur pat logu nebija...*

– Tieši tā. Tur bija plītiņa, kuru kurinot tika sildīta publiskā tualete. Kad bija jāiet gulēt, ar gludekli gludināju gultu, lai sasildītu, bet ceļoties no ūdens spaiņa noņēmu ledus gabaliņus, lai varu muti nomazgāt. Šķiet, divus gadus tur nodzīvoju...

– *Jūs gan esat sīksta...*

– Bet ko darīt?! Visu laiku jau solīja... Un tad kultūras nama direktores kabinetā ielika dīvānu, un tur abas ar Anitu Korsīti dzīvojām. Atceros, kā no rīta 6.00 nāca apkopēja ar spaiņiem... Ilgi tas tā nevarēja turpināties, un, kad mani paaicināja uz Jūrmalu, uz sanatoriju «Rīgas jūras līcis», piekritu, bet tad piezvanīja no Tukuma un aicināja mani atpakaļ, un iedeva istabiņu un virtuvīti Raiņa ielā 4.

– *Tā visa dēļ negribējāt te visu pamest un doties mājās?*

– Nē. To gan nē! Es, protams, salīdzināju, cik atvērti cilvēki bija dzimtajā Alūksnē – ej, kurā veikalā gribi, tevi sirsniņi uzņems, un kā ir Tukumā, kur, šķiet, visiem deguns gaisā... Atceros, kad no Alūksnes braucām uz teātri Rīgā, četras stundas no vietas dziedājām, bet te, Tukumā, ja kaut kur brauca, – klusums... Par to bija jābrīnās, bet es jau šo vietu biju iemīlējusi un kļuvusi par tās patrioti. Te bija mans kolektīvs, mani cilvēki – pat tādu domu nebija, ka varētu doties prom. Un es taču spēlēju amatiereteātri pie režisores Dzidras Stepanovas, bet vēlāk man bija savs bērnu teātris.

– *Atceros jūsu lielo panākumu ar «Knifiņu», kad tīkāt līdz Gada izrādei Dailes teātri.*

– Jā, ar izrādi «Smaragda pilsētas burvis» 2010. gadā laikam mums visas zvaigznes veiksmīgi sastājas. Tas tiešām bija liels panākums – būt Gada izrādes finālā un spēlēt pilnai zālei. Un, pats galvenais, tas aktieriem bija milzīgs notikums – pašu radīts panākums. Protams, tur bija liels darbs ieguldīts, bet tas viss – visas domas, idejas bija vēlītas bērniem.

– *Tās idejas kultūras darbā, teātri – no kurienes?*

– Laikam jau Dieviņš vienmēr ir palīdzējis. Citādi es to neprotu izskaidrot. Piemēram, ideja teātra izrādei «Paldies par prieku» bija uzrakstīta uz divām lapiņām, bet sanāca pusstundu gara izrāde. Tagad atkal plānojam to iestudēt.

►12. lpp.

Vajag sevī gaišumu turēt...

►9. lpp.

– *Teātra bērni tagad noteikti ir citādāki...*

– Ir gan. Uz skatuves ir vajadzīgs acu kontakts, liela uzmanība un ieklausīšanās otrā. Tā arī saku: bērni, man ir jāredz jūsu actiņas, lai es zinu, vai jūs esat visu sapratuši. Agrāk uzreiz bija klusums un miers – visi klausījās, bet tagad bērnos ir visatļautība. Viņi brīnās, kad prasām klausīties un dzirdēt režisoru, uztvert savus partnerus, jo sanāk tā, ka prasām to, ko neprasa ne mājas, ne skolā. Reizēm žēl laika, kas jāvelta, lai panāktu mieru un klusumu un lai iegūtu to vienas ģimenes sajūtu, kurā visi viens otru godā un ciena...

Bremze, kas visu apturēja

– *Nu jau pagājuši desmit gadi, kopš straujajā skrējienā jūs apturēja slimība. Pēc smaga insulta dzīve, liekot kā puzzle no maziem gabaliņiem atkal kopā, bija jāsāk no jauna...*

– Jā, tas bija 2015. gadā, kad bremze tika norauta it visam.

– *Kā jūs ar to tikāt galā?*

– Tā bija vislielākā problēma – tas viss, ar ko bija jāiet galā. Tagad aprūpētāja palīdz tajā, ko nevaru, bet cenšos daudz ko izdarīt pati – esmu savu dzīvi un ikdienu tā sakārtojusi. Bet vislielāko paldies saku dēlam Mārtiņam un meitiņai Lāsmai, ka man arvien ir «Knifiņš». Ilgus gadus jau strādājam kopā ar manu Mārtiņu un Zani Štelbaumu, kas tagad audzina bērniņus, bet tagad arī Lāsma palīdz un es pieslēdzos – Poču klans ir pār «Knifiņu» (smejas). Mani bērni vienmēr it bijuši kopā ar mani teātri, kas ir mans pamatmērķis, mans dzinulis. Tas liek iet uz priekšu, jo galva jau strādā kā strādājusi. Tikai man vairāk ir jāgatavojas, un tas nozīmē, ka arvien ir jāstrādā. Un es neprotu to darīt pavisam – gribas ar sirdi un dvēseli visā būt iekšā. Arī tad, ja kāds piezvana, – esmu gatava iet, skriet un būt, kur vajag.

– *Tikko bijāt Tukuma bibliotēkas 100. jubilejā, esat klāt kultūras darbinieku īpašajos notikumos...*

– Tur, kur ir manas meitenes, jābūt arī man. Protams, arī tad ir mazliet jāgatavojas, bet runāt jau varu gan tad, kad varu, gan tad, kad nevaru... (Smejas). Un, kad nevaru, tad palīdz tie daudzie labie vārdi, ko dzirdu, tās pateicības par to, ka kādu esmu ievadījusi kultūras darbā, kādam ko pamācījusi vai palīdzējusi...

– *Pēc notikušā esat ne reizi vien teikusi: "Meitenes, rūpējieties par savu veselību!" Nojautāt, ka kaut kas tāds var atgadīties?*

– Nē, lai gan jau 1991. gadā bija pirmais brīdinājums; kā saku, – zvaniņi nozvanīja, bet tu jau



Rudite kopā ar bērniem un domes priekšsēdētāju Gundaru Važu pēc Tukuma novada Goda pilsoņa apbalvojuma saņemšanas. 2021. gads



Rožu svētkos kopā ar Juri Šulcu un Māru Zālīti. 2012. gads

nesaproti, kas notiek, jo tas laiks bija ļoti noslogots un es nevienu nevarēju pateikt "nē". Man it visā bija jābūt iekšā un viss bija jādara. Atceros, ar bērnu teātri braucām uz Baltkrieviju, kur bija sešas uzstāšanās un kur ieguvām 1. vietu festivālā. Atgriežoties mikriņš jau gaidīja, jo tajā pašā dienā bija vokālo ansambļu skate, kurai visu jau iepriekš bija salikusi. Jo – nu kā bez manis un, ja kāds ko prasis, – kā es nezināšu?! Tā ir sadegšana, sevis sadedzināšana...

– *Nebija dusmu uz visu pasauli?*

– Uz ko dusmoties? Es jau pati sevi sadedzināju. Nevar turēt sevī dusmas vai tumšas domas – neko tādu pat sev klāt pielaišt nedrīkst... Tas nav tā vērts. Bet ir jābūt uzmanīgam arī pret sevi. Tāpēc tagad kultūras meitenēm saku: mēs esam tā laika cilvēki, kas visu sevi atdod darbam, bet – paskatieties uz Rudīti un atcerieties viņas vārdus, paņemiet tos gluži vai par bausli – ir svarīgi šad un tad pateikt "nē", pasaudzēt sevi. Tas nenozīmē egoistiski atteikties darīt savu darbu, bet savu reizi palūgt kaut ko izdarīt citam. Jā, viņš varbūt izdarīs labāk vai sliktāk, vai citādi, bet izdarīs, un viss būs. Bet, ko īpaši gribu uzsvērt, – saviem mīļajiem jūs esat vienīgā; jūsu vietā neviens cits nevar ne atnākt, ne būt. Visvairāk jūs savējiem, ģimenei esat vajadzīgi!

– *Jums neienāca prātā palūgt kādu palīgā?*

– Neienāca. Man pat tādu domu nebija, jo katrs jau esam savā vietā un katram savs darbs ir jādara. Tikai tagad, kad tu to vaicā, par to iedomājos... Protams, meitenes no kultūras nama palīdzēja, ja bija skate, bet lielākoties darbs bija mans. Reiz ar rajona mašīnu braucām uz pasākumu Šlokenbekā, kur bija jānes galdi un jādara citi darbi, un tad šoferis Andris brīnījās, kāpēc es to daru. Kā jau teicu, kultūras darbinieks dara visu.

– *Tagad šo darbu izdara vairāki, ja ne daudzi...*

– Priecājos, ka padara un ka kultūrai ir labi. Jo es vienmēr esmu darījusi tā, lai labi kultūrai un cilvēkiem. Tāpēc ne-



Rudite Poča pirmā no labās Tukuma pilsētas svētku koncertā Durbes estrādē. 2004. gads

kad nedomāju, vai ir grūti, jo cilvēkam jau mans grūtums nav jāredz. Viņam jābaida svētki, jāpriecājas, jādejo, jādzied, jāspēlē teātris... Grūtumi paliek kabinetos un aiz kulīšiem.

Ar balto balodi – vietā un nevietā

– *Jūs strādājāt laikā, kad pēc padomiskā vajadzēja iepazīt latvisko... Tas bija vēl viens izaicinājums.*

– Uzskatīju par savu misiju radīt latviskus svētkus. Kādā konservatorijas kursa darbā 80. gadu sākumā izlēmu organizēt Lieldienas – pavasara saulgriežus. Sākumā bažījās, vai ļaus, jo visi pasākumi bija jāpasaka partijas komitejā. Bet jau tehnikumā pasniedzēja Asarīte bija iemācījusi, kā savu ieceru nepārveidotu īstenot – ielikt scenārijā balto balodi, turklāt vietā, kur tas galīgi neiederas un uz ko noteikti tiks norādīts. Un tā arī bija – ar mierīgu sirdi atteicos no partijas kritizētā baloža, bet visu pārējo vairs pat nevērtēja. Un bija gan olu ripināšana, gan šupošanās, gan bērnu gatavotu putnu būriņu un muzeja krājuma sētuvju izstāde. Un visbeidzot kolhozu priekšsēdētājiem dāvināju maisiņus ar sēkliņām – labai ražai. Vajadzēja kā caur adatas aci izliet, lai varu latvisko parādīt un lai man to uzraugi nenokož... Mēs arī lielos Jāņus

rikojām – pēc tās lielās riepju dedzināšanas mācījāmies citādi svinēt svētkus un Jāņu dziesmas dziedāt. Un kur tad vēl Tukuma dziesmu svētki!... Vienos svētkos es biju Spidola un Jānis Klaučāns – Lāčplēsis – ar zirgiem uz estrādi atjājām. Atceros, estrāde bija cilvēku pilna – no vienas puses skatītāji, no otras – dziedātāji. Viss pilns līdz pēdējai vilītei, un es teicu Spīdolas vārdus: "Celies, mana tauta, celies!..." Un visi pacēlās kājās, iztaisojās... Tā bija tā-ā-da sajūta!... Ko līdzīgu sajūtu barikāžu dienās Rīgā 1991. gadā. Kad gāju uz Doma laukumu, pēkšņi virs galvas lidoja svešs helikopters... Vēl tagad šo dobo skaņu atceros. Un tad iznāca vīri un sievietēm teica, ka uz laukumu iet nevar. Kādas šiem vīriem bija acis! Viņu vienīgais ierocis bija gāzmaska un arī tikai dažiem. Viņi stāvēja visi kā viens – plecu pie pleca un kailām rokām bija gatavi stāties pret ienaidniekam. Mēs toreiz kopā ar Anitu Apini un citiem barikādēs dažādās Rīgas vietās dziedājām un centāmies uzturēt garu...

– *Uzturēt garu arī šodien ir svarīgs uzdevums kultūras darbiniekiem...*

– Viennozīmīgi! Ir ļoti svarīgi radīt kopības sajūtu, kā lielajos Dziesmu un deju svētkos. Režisore Anna Jansone reiz bija paņēmusi mani tajos par

palīgu – toreiz dziedātāji no ugunīņām veidoja vainagu – tā bija tik milzīga vienotība, tāds gars visos bija iekšā, ka uzreiz bija skaidrs – nevienu pie malas nepiespiedīs! Tikai tagad daudzviet šo garu mazina tas, ka cilvēkam reizēm labi ja pietiek maizītei, un tad viņš pieplok pie zemes. Trūkums cilvēkam neļauj izstiepties taisnam. Tiklīdz tas ir pāri, ir spēks un viņš var vairāk – spēj piedalīties amatiermākslā, sarīkojumus, būt cilvēkos un atrast savu vietu.

– *Sanāk, ka visu laiku ir mazliet jācīnās.*

– Kultūras darbā nekas nav viegli un vienkārši – vienmēr ir kādi rāmji, noteikumi, reālā dzīve. Arī man nekas nav vienkārši nācis. Visu laiku ir vajadzējis sevi un savu darbu pierādīt, bet tas vienmēr ir devis arī spēku izturēt un turpināt.

Tāpēc arī citiem novēlu: lai veicas it visā, ko darām! Un priecāsimies par visu, kas dots! Lai cilvēki jūtas labi savā zemē, jo tikai tad viņi spēs par to celties un krist. Jā, ir grūti laiki, bet tāpēc vajag sevī gaišumu turēt. Neņaudiet, par to, kā nav! Ja ne citādi, tas ir taču tik daudz atmiņu, tik daudz skaistu brīžu – ņemiet prieku un gaišumu no turienes un ar to sevi ieprieciniet! Un dodiet šo gaišumu citiem, redzēsiet, – divtik dabūsiet atpakaļ.

AGITA PUKĪTE

Ja vajadzētu, dejotu arī baletu!...



Kandavniekus noteikti, bet, domājams, arī novadniekus kopumā nav kā īpaši jāiepazīstina ar **Kitiju Švīgeri**. Kā pati smejas, vieglāk esot pastāstīt, ko viņa nedara, nevis dara, jo dara daudz un dažādas lietas – ir aktīva rokdarbniece, gatavo, glezno, ir zīļu kafijas meistare un ir piedalījies sirsnīgajā televīzijas šovā «Īstās latvju saimnieces». Vienu daļu no viņas veikuma pagājušajā nedēļas nogalē bija iespējams baudīt izstādes atklāšanā Engures Saieta namā. Tāpat tā bija tikšanās arī ar pašu autori, lai aprunātos par tiem dzinuliem, kas tad liek radoši un aktīvi darboties.

Jo gleznot nav nepareizi

Kitijai ir medicīniskā izglītība, strādājusi arī rehabilitācijas centrā «Vaivari». Kādā brīdī, kas, iespējams, bijis kā mājiens, ka profesionālajā un ikdienas dzīvē kas jāmaina, gan sašķobījusies pašas veselība. Un tieši šādā pārmaiņu un pārdomu laikā izlēmusi pamēģināt arī gleznot. Tobriek Kandavā bijis tāds pulciņš dāmu, kas darbojas pasniedzējas Ilvas Bārenes vadībā. Un viņas viens no uzstādījumiem bijis, ka “gleznot nav nepareizi”.



Engures Saieta nama izstāžu kuratore Jolanta Kraukle sveic izstādes autori

zi”, proti, jājūtas brīvi, ko Kitija arī joprojām ņem vērā – cenšas pamēģināt dažādas tehnikas un dažādas tematikas. “Es redzu ideju un cenšos to īstenot līdz galam. Kopēt isti neprotu. Varbūt pati tuvākā iedvesmas avotam ir glezna, kas tapusi pēc jūrmalnieka Egona Kārļa Eglīša fotogrāfijas «Lapmežciema jūrmala»,” demonstrē Kitija. Bet izstādē arī nokļuvusi, piemēram, darbu sērija ar augļiem šķīvī, romantiskas un mazliet sirreālas gleznas, kur galvenie ir sieviešu tēli, abstraktas zivis, klusā daba ar balerīnas puantēm un tamlīdzīgi. Pati Kitija atzīst, ka balets nu laikam ir tas vienīgais, ko vēl nedarot, bet... “Es to apsveru!” smejoties saka atraktīvā novadniece. “Ja ne pati dejoj, tad vismaz – dejošanu vadīt.”

Turcijas adītie dūraiņi

Tāpat kā gleznas, arī rokdarbus viņa pie sevis ilgi neturot – tie tiek dāvināti, arī pārdoti. “Nekad nevienu lietu ilgstoši neturu pie sevis. Lai būtu šī enerģijas apmaiņa.” Nu, piemēram, radusies ideja izadīt dažādu rakstu cimodus, kas arī čakli tiek darīti. Bet no jau uzadītā pāri palicis vien tikai tik daudz, cik nu izstādīts Engurē. To skaitā ir arī, piemēram, “Turcijas cimdi”, kas ieguvuši tādu nosaukumu, jo tieši tur – Turcijā – arī adīti. “Braucu



atpūsties, bet tā tālredzīgi lielajā čemodānā līdzī paņēmu arī adāmadatas. Es vienkārši nevaru tāpat vien kā tāda jūras zvaigzne pludmalē nogulēt! Tad nu sēdēju, adīju un, protams, pēc tam visiem bija smieklīgi, kad atbraucu mājās ar baltu laukumu uz vēdera vietā, kur stāvēja adīklis.

Vēl no rokdarbiem izstādē var aplūkot objektu jeb rokdarbu, kas saucas “pišamkreklis” (eksistējošs apvidvārds, kas esot iekļauts arī Janīnas Kursītes «Vārdenē»). Savulaik ko līdzīgu uzšuvusi kādai vecmeitu ballītei, bet izstādes eksponātu radījusi tieši televīzijas šova vajadzībām.

Sīlis noēdis iecerēto “kultūras mantojumu”

Šovā «Īstās latvju saimnieces», kā pati saka, Kitija tikusi, pateicoties savai “lielajai mutei”. “Man laba draudzene, laba kolēģe ir viena no saimniecēm – Linda Briede. Reiz bijām aizbraukuši pie viņas uz Brantu muižu, sēžam, runājam par to, ka iepriekšējā sezonā, kā izteicies Kristaps Valdnieks (Šova producents. – Red.), bijušas tiešām foršas saimnieces, bet mazliet pietrucis tādas, tā teikt, odziņas. Tad nu es teicu, lai paņem mani – būs ne tikai oga, bet ritīgs ievārijums!” Drīz saņēmusi zvanu ar piedāvājumu piedalīties, kam arī piekritusi.

Neskatoties uz to, ka pati filmēšanās ir bijis tiešām intensīvs un izaicinājumu pilns process, tam ir arī savi ieguvumi, tostarp atpazīstamība. “Katru vasaru kādas četras piecas reizes kopā ar saimniecēm braucam pa Latviju, vārām zupu, stāstām, to skaitā es par Kandavas zīļu kafiju, par ko tiešām iedegos,” stāsta Kitija. Viņa arī viena no tām, teiksim, atslēgas figūrām, kas šai kafijai Kandavas novadpētniecības muzeja paspārnē ļauj tapt. Ir, protams, konkurss, kur arī paši jaunākie bērnodārza bērni piedalās un, ja var, atnes kaut vai saujiņu Kandavā vāktu ozolziļu.

Bet pēc tam jau nāk to izkarsēšana uz plīts, lai zili varētu izlupināt, ko jāizdara vismaz nedēļas laikā, lai tās nesāktu svīst un pelēt. Tad zīles vēlreiz kaltē un tur maisos. Bet, kad jūt, ka kafijas sāk pietrūkt, tad ozola augļišus samaļ un malumu apgrauzdē. Tieši šis grauzdējums tad nu arī dod to īsto “kafijas garšu”.

Šogad gan zīļu bijis pavisam maz – kādi 200 gramu vien uz muzeju atnesti... Zilēm acīmredzot nav patikuši laikapstākļi, un tās, kas tomēr izaugušas, – siļņi jau notiesājuši. Tieši tādej – slikto zīļu gadu dēļ – Kitija veidojot arī



rezerves. Un viņas sapnis un iecere ir, ka Kandavas zīļu kafijas tapšana varētu kļūt arī par vēl vienu sadaļu Latvijas nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā. Vēl pirms tam gan taps “muzeja čemodāns”, kas vēstīs par un ap šo produktu. Bet par to – jau kādā citā reizē.

Jāpiebilst, ka Kitijas Švīgeres izstāde Engures Saieta namā būs aplūkojama līdz nākamā gada janvāra beigām.

LIENA TRĒDE



Kitija uz saviem un svešiem godiem allaž cep kūkas. Tāda – biskvīta kūka ar bagātīgu ievārijumu – bija tapusi arī uz izstādes atklāšanu Engurē

ES DARU TĀ

Lai plānas pankūkas

Visticamāk, arī nākamgad Kitija Švīgere savās mājās atvērs Mājas kafējnicu, kur atkal piedāvājumā būs dažādas pankūkas. Un, lūk, arī viņas plāno pankūku recepte: “Jāņem sava iedvesma cept pankūkas un grabošais mikseris (tas Kitijai kalpojot labāk nekā jauniegādātie), iesit piecas olas, pieber miltus, sāli, cukuru, ūdeni un mazliet piešauj eļļu; kuļ, līdz veidojas vijīga masa. Nekad neliek klāt pienu!”

Kurzemes svilpene

Recepte, ko Kitija aizguvusi no savas mammas un pati bērnībā bija baudījusi, dzīvojot arī ģimeni izsūtījumā Sibīrijā: “Vāra žāvētas cūku ribas, līdz gaļa atdalās no kauliņiem; tad buljonam pievieno noskalotus miežu putrimus, sakapātus sīpolus un sāli; vāra, līdz izveidojas strebjams virums.”

Nokert vēju aiz astes

Plānojot netālus mazbudžeta ceļojumus ziemas periodā, noteikti jāpadomā par lielākās Kurzemes pilsētas Liepājas apmeklējumu. Šī ir unikāla vieta – "pilsēta, kurā piedzimst vējš", Latvijas rokmūzikas galvaspilsēta; pilsēta ar savu ostu, teātri, olimpisko centru, universitāti, koncertzāli, fantastisku pludmali, arhitektūras mantojumu, dievnamiem, rosīgu sabiedrisko un kultūras dzīvi un īpašu auru, kuru var sajūst, staigājot pa ostas promenādi, Pētertirgu, Piejūras parku un romantiskajām vecpilsētas ieliņām.

Sniegsim vien īsu ieskatu šai vēju pilsētā, kura turklāt 2027. gadā kļūs par Eiropas kultūras galvaspilsētu.

No Līvas ciema līdz starptautiskai ostai

Sensenos laikos vietā, kur tagad slejas Liepāja, atradās Līvas zvejnieku ciems. Vēlāk, tāpat kā cituriet Kursā, te ieradās Vācu ordeņa bruņinieki un, sākot savu ekspansiju, uzbūvēja cietoksni. Neraugoties uz vietas lielisko piemērotību, kārtīga osta tika izveidota vien 17. gadsimta beigās, savukārt pēc 200 gadiem uzbūvētais dzelzceļš savienoja Liepāju gan ar Rīgu, gan pārējo Krievijas impēriju, un sākās straujās rūpniecības uzplaukums, Liepājai kļūstot ne vien par rūpniecisku pilsētu, bet arī par nozīmīgu starptautisku ostu. Interesanti, ka 1906. gadā tika atklāts tiešais tvaikoņu reiss starp Liepāju un Ņujorku, un bija iespējams aizkuģot arī uz Rīgu, Pēterburgu, Hamburgu, Londonu un citām lielajām Eiropas pilsētām. Arī patlaban sešas reizes nedēļā ar prāmi no Liepājas var nokļūt Travemindē Vācijā. Liepājai ir arī sava lidosta, tiesa, šobrīd regulārie lidojumi no tās nenotiek.

Tirgus, kas iemūžina pēdējā hercoga vārdu

Pirmie apskates objekti, ko varam ieteikt, nonākot Liepājā, ir Pētertirgus un tam blakus esošās baznīcas.

Pētertirgus nosaukumu ieguvis, pateicoties Kurzemes pēdējam hercogam Pēterim Bironam. Savā tagadējā vietā tas atrodas jau kopš 1910. gada un ir otrs lielākais tirgus Latvijā (aiz Rīgas Centrāltirgus). Te ir divas plašas āra nojumes ar vairāk kā 200 tirdzniecības vietām un liels, skaists paviljons, kura divos stāvos pieejams pārsteidzoši plašs preču sortiments. Turklāt tirgus darbojas katru dienu, un produktu cenas te ir zemākas nekā veikalos. Tiesa gan, pēdējo gadu laikā tirgotāju skaits samazinājies, un paviljonā ir visai daudz tukšu stendu, kas neliecina par labu vietējai ekonomikai.



Sv. Trīsvienības baznīcas ērģeles ir pasaulē lielākās nepārbūvētās mehāniskās ērģeles

Klusā un majestātiskā katedrāle

Turpat blakus tirgum slejas divi dievnamī. No dzeltenīgiem ķieģeļiem būvētā Svētā Jāzepa Romas katoļu katedrāle un Liepājas Svētās Annas Evaņģēliski luteriskā baznīca. Abi šie dievnamī atvērti un pieejami apskatei katru dienu bez ieejas maksas.

Sv. Jāzepa katedrāle ir neoromāniskas stila celtnie, kas būvēta salīdzinoši nesen – no 1893. līdz 1896. gadam – pēc arhitekta Luisa Melvīla projekta. Šis dievnamī ceļinieku sagaida ar krāšņu interjeru, kļusumu un intīmu pustumsu, ko kļiedē sveču liesmiņas. Baznīcā apskatāmi 19. gadsimtā tapuši Bībeles sižetu gleznojumi, vitražas, altāris ar bagātīgiem kokgriezumiem, kā arī vairāki krāšņi sānu altāri ar kapelām. Interesants objekts ir Dievmātes kapelā redzamais kuģa modelis, ko dāvājusi kāda kuģa komanda, kas brīnumaini izglābusies no nāves. Aplūkojamas arī vietējo autoru gleznu izstādes. Dievnama ērģeles būvētas 1904. gadā un atzītas par vienu no sava laika izcilākajiem ērģeļu meistara Emīla Martina šedevriem, kas 2012. gadā atjaunotas ar Kultūrkapitāla fonda atbalstu un tagad atrodas valsts aizsardzībā.

Sv. Jāzepa katoļu draudze ir ļoti kupla, tajā reģistrēti vairāk kā seši tūkstoši locekļi, draudzei ir sava skola, draudzes nams un tējnīca "Pie Labā gana".

No visaugstākā baznīcas torņa raugoties

Svētās Annas baznīca jūtami atšķiras no katoļu katedrāles. Šī dievnama telpas ir izteikti gaišas, plašas un aprīkotas ar visai askētisku interjeru. Apskates vērts noteikti ir altāris, ko vairāk kā pirms 300 gadiem (1697) darinājis vācbaltiešu kokgriezējs Nikolass Sēfrenss. Tā augstums ir 9,7 metri, platumš 5,8 metri, un tas ir lielākais mākslinieciski vērtīgākais baroka koktēlniecības darbs Latvijā. Arī baznīcas ērģeles ir unikālas. Tās būvētas pēc slavenā kompo-

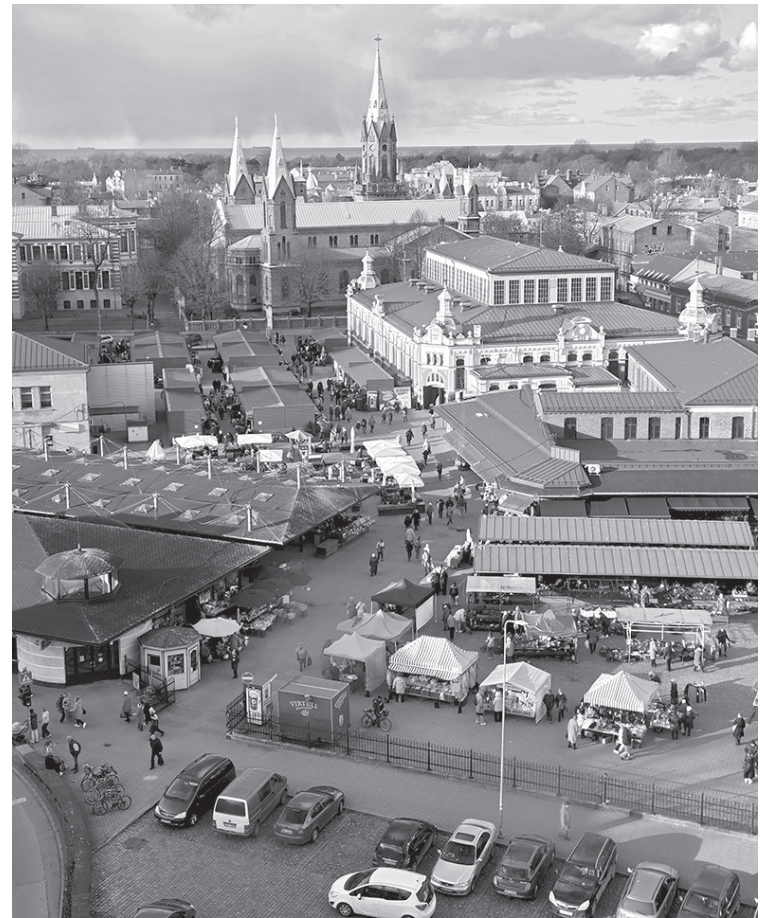
nista Alfrēda Kalniņa skices un ir trešās lielākās ērģeles Latvijā (aiz Liepājas Sv. Trīsvienības katedrāles un Rīgas Doma baznīcas ērģelēm).

Pēc interjera apskates noteikti rekomendējam izmantot iespēju apskatīt Liepāju no Sv. Annas 60 metrus augstā baznīcas torņa, kas ir augstākais pilsētā. Tiesa, jāņem vērā, ka vecāka gadagājuma cilvēkiem nokļūšana tornī varētu būt problemātiska, jo pirmais spirālveida kāpņu posms ir gandrīz vertikāls un, lai to pieveiktu, jāveras pie šim nolūkam paredzētās troses. Arī tālākais kāpiens nav viegls, toties skats no augšas – iespaidīgs. Var aplūkot Liepāju, redzēt arī jūru un Liepājas ezeru, kā arī iepazīties ar milzīgajiem torņa zvaniem un to stiprinājumiem. Torņa apmeklējums maksā 2 eiro.

Pasaulē lielākās ērģeles

Kā nākamo apskates objektu rekomendējam Liepājas Svētās Trīsvienības katedrāli, kas atrodas nasteidzīga piecu minūšu pārgājiena attālumā no Pētertirgus. Pa ceļam redzēsiet liepājnieku iecienīto gājēju ielu (istais nosaukums Tirgoņu iela), kā arī Latvijas mūziķu slavas aleju Zivju ielā, kur apskatāmas 45 plāksnes ar mūziķu plaukstu atļējumiem bronza, 12 plāksnes esošām un bijušām mūzikas grupām. Turpat netālu – arī skaistais viesnīcas «Art Hotel Roma» pagalmš, Liepājas Universitātes ēka un leģendārais Rožu laukums, kas tiek uzskatīts par pilsētas sirdi un ir viens no tās simboliem.

Katedrāles apmeklējumu ieteicams plānot, pārbaudot apmeklējumam pieejamās stundas (mājas lapā www.trinuitis.lv). Šeit regulāri notiek koncerti un mākslas izstādes, bet lielākais 1866. gadā pabeigtā un 2020. gadā restaurētā dievnama lepnums ir pasaulē lielākās nepārbūvētās mehāniskās ērģeles, kuras pirms teju 200 gadiem (1728) radījis viens no Eiropas izcilākajiem meistariem Heinrihs Andreass Konciuss.



Skats no Sv. Annas baznīcas torņa uz Pētertirgu. Aiz tirgus paviljona redzama Sv. Jāzepa katedrāle



Sv. Jāzepa katedrāles interjerā ir daudz mākslas darbu, arī šis sānu altāris un kapela

Ērģelēm ir 131 reģistrs, 4 manuāļi un vairāk nekā 7000 stabuļu. Šī varenā instrumenta skanējumu var baudīt svētdienas dievkalpojumos vai Starptautiskā ērģelmūzikas festivāla laikā, kas notiek katru septembri.

Arī baznīcas greznais, rokoko stilā veidotais interjers ir apbrīnas vērts, tāpat kā skats, kas no

55 metrus augstā torņa paveras uz Lielo ielu un vecpilsētu. Vēl interesanti, ka tieši šajā baznīcā uzticību savai tautai un jaunizveidotajai valstij deva pirmais somu armijas formējums – jaunizveidotais somu jēgeru pulks.

Turpmāk vēl.

GUNTIS ZARIŅŠ

Projekts tapis par valsts budžeta līdzekļiem sadarbībā ar laikrakstu «Saldus Zeme», «Druva», «Stars», «Rīgas Apmiņķa Avīze», «Rīgas Viļņi» un žurnāla «Patiesā Dzīve» izdevniecībām.